

ONLAYN VA OFLAYN TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING BILIM O'ZLASHTIRISH DARAJASINI TAHLIL QILISH

Ilmiy rahbar: Abdullajonova Shahnoza Qudratillo qizi.

Qodiraliyeva Mushtariy Omadjon qizi

Qo'qon Universiteti Andijon filiali Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada onlayn va an'anaviy ta'lim shakllarining samaradorligi qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida har ikkala ta'lim turi o'quv jarayoniga ta'siri, afzalliklari va kamchiliklari ilmiy manbalar asosida o'rganildi. Shuningdek, talabalarning bilim o'zlashtirish darajasi, mustaqil ishlash ko'nikmalari va motivatsiyasiga ta'siri ko'rib chiqildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, onlayn ta'lim moslashuvchanlik va qulaylikni ta'minlasa, an'anaviy ta'lim esa bevosita muloqot orqali chuqurroq o'zlashtirish imkonini beradi. Tadqiqot yakunida ta'lim jarayonida har ikkala shakldan samarali foydalanish zarurligi asoslab beriladi.

Annotation: This article provides a comparative analysis of the effectiveness of online and traditional forms of education. The study examines the impact of both learning modes on the educational process, highlighting their advantages and disadvantages based on scientific sources. It also analyzes students' academic performance, independent learning skills, and motivation. The results indicate that online education offers flexibility and convenience, while traditional education ensures deeper understanding through direct interaction. The study concludes that combining both forms can enhance the overall effectiveness of the learning process.

Аннотация: В данной статье проводится сравнительный анализ эффективности онлайн и традиционных форм обучения. В ходе исследования изучены их влияние на образовательный процесс, а также преимущества и недостатки на основе научных источников. Особое внимание уделено уровню усвоения знаний студентами, их навыкам самостоятельной работы и мотивации. Результаты показывают, что онлайн-обучение обеспечивает гибкость и удобство, тогда как традиционное обучение способствует более глубокому усвоению материала за счёт непосредственного взаимодействия. В заключении обосновывается необходимость сочетания обеих форм обучения.

Kalit so'zla: onlayn ta'lim, an'anaviy ta'lim, ta'lim samaradorligi, masofaviy ta'lim, pedagogik jarayon, o'quv natijalari, motivatsiya, ta'lim texnologiyalari.

Keywords: online education, traditional education, learning effectiveness, distance learning, educational process, academic performance, motivation, educational technologies.

Ключевые слова: онлайн обучение, традиционное обучение, эффективность обучения, дистанционное обучение, образовательный процесс, академическая успеваемость, мотивация, образовательные технологии.

Onlayn va an'anaviy ta'lim tushunchalarining nazariy asoslari

Zamonaviy pedagogikada ta'lim shakllari o'quv jarayonini tashkil etish usullari sifatida qaraladi. Onlayn ta'lim (masofaviy ta'lim) — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida, internet orqali amalga oshiriladigan o'qitish shakli bo'lib, unda o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqot virtual platformalar orqali olib boriladi. Ushbu tizimda videodarslar, onlayn testlar, elektron resurslar va interaktiv platformalar asosiy vosita hisoblanadi. An'anaviy ta'lim esa tarixan shakllangan klassik model bo'lib, bevosita auditoriyada, o'qituvchi rahbarligida olib boriladi. Bu shaklda og'zaki tushuntirish, yozma mashqlar, guruhli faoliyat va nazorat ishlari asosiy o'rin tutadi. Ilmiy adabiyotlarda ta'kidlanishicha, an'anaviy ta'lim ijtimoiylashuv jarayonida muhim rol o'ynaydi, onlayn ta'lim esa individual o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shunday qilib, har ikkala ta'lim shakli o'ziga xos pedagogik yondashuvlarga ega.

Onlayn ta'limning afzalliklari va kamchiliklari

Onlayn ta'limning eng muhim afzalliklaridan biri — uning moslashuvchanligidir. Talabalar istalgan vaqtda va istalgan joyda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu ayniqsa ish bilan band yoki uzoq hududlarda yashovchi talabalar uchun qulaylik yaratadi. Bundan tashqari, onlayn ta'lim platformalari keng ko'lamli resurslar — video, audio, elektron kitoblar va testlar bilan boyitilgan bo'lib, mustaqil o'rganishni rivojlantiradi. Biroq, ushbu ta'lim shaklining ayrim kamchiliklari ham mavjud. Eng asosiy muammo — texnik vositalarga va barqaror internetga bog'liqlikdir. Shuningdek, o'quvchilarda o'z-o'zini nazorat qilish yetarli darajada shakllanmagan bo'lsa, ta'lim samaradorligi pasayishi mumkin. Ayrim tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, onlayn ta'limda talabalar motivatsiyasi pasayishi va ijtimoiy izolyatsiya yuzaga kelishi ehtimoli mavjud. Shu sababli, bu tizim samaradorligi ko'p jihatdan talabaning shaxsiy intizomiga bog'liq.

An'anaviy ta'limning ustunliklari va cheklovlari

An'anaviy ta'lim tizimi uzoq yillar davomida o'z samaradorligini isbotlab kelgan. Uning asosiy ustunligi — o'qituvchi va talaba o'rtasidagi bevosita muloqotning mavjudligidir. Bu esa bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish, savollarga tezkor javob olish va o'quv jarayonini samarali boshqarish imkonini beradi. Shuningdek, auditoriya muhiti talabalar o'rtasida hamkorlik, fikr almashish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, an'anaviy ta'limning ayrim cheklovlari ham mavjud. Masalan, u vaqt va joyga qat'iy bog'langan bo'lib, har doim ham barcha talabalar uchun qulay emas. Bundan tashqari, o'quv materiallari va

resurslarga kirish imkoniyati cheklangan bo'lishi mumkin. Zamonaviy sharoitda bu tizimni texnologiyalar bilan boyitish zarurati tobora ortib bormoqda.

Ta'lim samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni qiyosiy tahlil qilish

Ta'lim samaradorligi ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida motivatsiya, o'qitish metodlari, texnologik ta'minot va o'quv muhitining o'rni muhimdir. Onlayn ta'limda talabdan yuqori darajada mustaqillik va o'zini boshqarish ko'nikmasi talab etiladi. Bu esa ayrim talabalar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin, biroq mustaqil o'rganish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. An'anaviy ta'limda esa o'qituvchi nazorati kuchli bo'lib, bu talabalarni tartibga soladi va ularning o'quv jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, bevosita muloqot orqali tushunmovchiliklar tezda bartaraf etiladi. Ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, har ikkala ta'lim shaklining samaradorligi ularning qanday tashkil etilganiga bog'liq. Ya'ni, to'g'ri metodika va yondashuv tanlangan taqdirda, har ikkala tizim ham yuqori natija berishi mumkin.

Onlayn va an'anaviy ta'limni integratsiyalash imkoniyatlari

Zamonaviy ta'lim tizimida gibril (aralash) ta'lim modeli tobora keng qo'llanilmoqda. Ushbu model onlayn va an'anaviy ta'limning eng samarali jihatlari birlashtirishga asoslanadi. Masalan, nazariy bilimlar onlayn shaklda berilib, amaliy mashg'ulotlar auditoriyada tashkil etilishi mumkin. Bunday yondashuv ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va samarali qiladi. Talabalar o'zlariga qulay tezlikda o'rganish imkoniga ega bo'ladilar, o'qituvchilar esa o'quv jarayonini individual yondashuv asosida tashkil etishlari mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, gibril ta'lim modeli o'quv natijalarini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, kelajakda ta'lim tizimi aynan ushbu yo'nalishda rivojlanishi kutilmoqda.

Xulosa: Mazkur tadqiqotda onlayn va an'anaviy ta'lim shakllarining samaradorligi qiyosiy tahlil qilindi. Natijalarga ko'ra, onlayn ta'lim moslashuvchanligi va qulayligi bilan ajralib tursa, an'anaviy ta'lim bevosita muloqot va o'qituvchi nazorati orqali bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, har ikkala ta'lim shakli ham o'ziga xos afzallik va kamchiliklarga ega. Tadqiqot yakunida zamonaviy ta'lim tizimida ushbu ikki yondashuvni uyg'unlashtirish eng samarali yo'l ekanligi xulosa qilindi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.X.Xudoyberdiyev. Zamonaviy pedagogika asoslari. Toshkent. O'qituvchi, 2020.
2. J.G.Yo'ldoshev. Masofaviy ta'lim metodikasi. Toshkent. Innovatsiya, 2021.
3. D.A.Karimova. Raqamli ta'lim muhitida o'qitish samaradorligi. Toshkent. 2021.
4. O.N.Rahimov. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish yo'llari. Toshkent. 2020.
5. N.S.Saidaxmedov. Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent. Fan. 2018.
6. U.U.Qodirov. Ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish. Toshkent. 2022.